

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ASOCIACIJOS ĮSTATYMO NR. IX-1969 17 STRAISPNIŲ,
LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO NR. I-1428 17 STRAISPNIŲ
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS LABDAROS IR PARAMOS FONDŲ ĮSTATYMO NR. I-
1232 25 STRAISPNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

2024 metų vasario mėn. 1 d. duomenimis Lietuvoje yra 23 335 ne pelno siekiančių organizacijos (toliau- NPO), iš jų 12 907- asociacijos, 6805- viešosios įstaigos ir 1331- labdaros ir paramos fondai. Vadovaujantis asociacijų, viešųjų įstaigų ir labdaros ir paramos fondų įstatymais metinių finansinių ataskaitų rinkinį, veiklos ataskaitą/metinį pranešimą ar metinę ataskaitą tvirtina visuotinis narių (dalininkų) susirinkimas, kuris turi įvykti per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos. Patvirtintas metinių ataskaitų rinkinys/metinė ataskaita Registrų centrui pateikiama per 30 dienų nuo jo patvirtinimo momento. Juridinių asmenų registro tvarkytojas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jų gavimo dienos neatlygintinai skelbiama Juridinių asmenų registro tvarkytojo interneto svetainėje.

Nors 2023 metais ataskaitas pateikė net 23 300 NPO, tačiau sugriežtinus juridinių asmenų ataskaitų teikimo tvarką, ženkliai padaugėjo išregistruotų bei išregistruojamų juridinių asmenų, tarp jų ir ne pelno siekiančių organizacijų (asociacijų, labdaros ir paramos fondų, viešųjų įstaigų). 2024 metų vasario 1 d. VĮ Registrų centro duomenimis buvo likviduota – 4 691 asociacijų, 322 labdaros ir paramos fondų ir 2 917 viešųjų įstaigų. Viso 7 930 NVO.

Pagal galiojantį teisinį reglamentavimą šiuo metu yra susidariusi teisinė spraga, kadangi nėra reglamentuojama, kas nutinka teisės aktų tvarka išregistruotų NPO turtui, kuris tapo bešeimininkiu.

2020 m. kovo 1 d. įsigaliojus naujai Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo 9 str. redakcijai sukurtas teisinis pagrindas Nevyriausybinių organizacijų fondui (toliau – NVO Fondas) veikti.

Pagrindinis NVO Fondo tikslas – stiprinti nevyriausybinių organizacijų (toliau- NVO) institucinius gebėjimus, investuoti į sektorių, užtikrinant patikimų valstybės partnerių tvarų vystymąsi. Fondas paskirsto lėšas nevyriausybiniams organizacijoms, jų plėtros politikos formavimui ir įgyvendinimui.

NVO Fondo lėšos konkurso būdu gali būti skiriamos: NVO instituciniams gebėjimams stiprinti ir NVO Fondo nuostatuose numatytiems NVO veikloms finansuoti NVO Fondo nuostatuose nustatyta tvarka.

Šių įstatymų projekte siekiama, kad išregistruotų NPO bešeimininkiu likęs turtas perduodamas NVO fondui, tuo tinkamai užtikrinant viešąjį interesą ir prisidedant prie NVO sektoriaus stiprinimo. Atitinkamai siūloma papildyti ir kitus nevyriausybinių organizacijų veiklą reglamentuojančius įstatymus – Viešųjų įstaigų įstatymą bei Labdaros ir paramos fondų įstatymus.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Seimo narys Andrius Bagdonas, Nacionalinė nevyriausybinių organizacijų koalicija ir NVO teisės institutas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Nevyriausybinių organizacijų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose: Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymo Nr. IX-1969 17 straipsnyje, Lietuvos Respublikos Labdaros ir paramos fondų įstatyme Nr. I-1232 25 straipsnyje Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 17

straipsniuose kalbama apie NPO likvidavimo pagrindą kuomet sprendimą priima organizacijų valdymo organas arba teismas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Projektu siūloma papildyti NPO veiklą reglamentuojančius įstatymus, kad sprendimą apie likvidavimą priėmus Juridinių asmenų tvarkytojui, NPO turtas ar lėšos būtų perduodamos nevyriausybinėms organizacijų fondui. Tikime, šis pakeitimas sudarys prielaidas teisiniam aiškumui, kas vyksta likviduojant NPO Registrų centro iniciatyva, nes iki šiol nėra aišku kur dabar yra jau likviduotų organizacijų lėšos. NVO fondas gavęs papildomai lėšų galės papildomai skirti lėšų NVO institucinių gebėjimų stiprinimui, NVO plėtros politikos formavimui ir įgyvendinimui.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtai įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtos pataisos paskatins NPO sektorių laiku teikti finansinės atskaitomybės dokumentus. Finansinės ataskaitos ne tik parodo organizacijos veiklos rezultatus, tačiau yra ir organizacijos skaidrumo, atvirumo matas.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus būtina pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus projekto pakeitimus reikės papildyti NVO plėtros įstatymą, nurodant, kad fondo lėšas gali sudaryti likviduotų NPO turtas ir lėšos.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Projektu nesiūloma įtraukti naujų sąvokų.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Projekto nuostatos atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turės priimti

Įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Valstybės, savivaldybės biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų įstatymams įgyvendinti neprireiks.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Išvadų negauta

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis

Nevyriausybinių organizacijų

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.